

BREVIAR

Discuții privind aplicarea Ordinului ME nr. 5.255 / 2021 privind verificarea respectării eticii și deontologiei universitare în elaborarea tezelor de doctorat din perioada 1990-2016

Cristina Mihaela SALCĂ ROTARU^{1*}, Laura MANEA¹

¹ Universitatea Transilvania din Brașov, rotaruc@unitbv.ro, manea@unitbv.ro

* Correspondent: rotaruc@unitbv.ro

Pornind de la prevederile Ordinului ME nr. 5.255 din 10 septembrie 2021 privind verificarea respectării eticii și deontologiei universitare în elaborarea tezelor de doctorat din perioada 1990-2016, care impune instituțiilor de învățământ superior din România care au eliberat diplome de doctor, conform prevederilor legale (în vigoare la momentul emiterii acestora, n.n.), în perioada ianuarie 1990 - iunie 2016 de a:

- demara activitatea de verificare a respectării eticii și deontologiei universitare în elaborarea tezelor de doctorat
- înființa o structură administrativă distinctă (serviciu/birou) care are atribuții privind:
 - o digitizarea și verificarea tuturor tezelor de doctorat, precum și
 - o formarea de formatori în etică și integritate,

ne propunem a aduce în discuție aspecte teoretice rezultate din analiza ordinului din perspectiva respectării eticii și calității în învățământul superior, prin prisma autonomiei universitare.

Citation: Salcă Rotaru, C. M. & Manea, L. (2021). Discuții privind aplicarea Ordinului ME nr. 5.255 / 2021 privind verificarea respectării eticii și deontologiei universitare în elaborarea tezelor de doctorat din perioada 1009-2016. *Etică și deontologie*. 1 (2), 61-64
<https://doi.org/10.52744/RED.2021.02.07>

Publisher's Note: RED stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright: © 2021 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

1. Justificarea din perspectiva eticii academice a ordinului

În aplicarea principiilor de etică academică privind cercetarea și diseminarea rezultatelor cercetării, principii unanim cunoscute și recunoscute în mediul academic, actualul ordin acoperă cerința verificării respectării eticii și deontologiei pentru perioada 1990-2016 asigurându-se un numitor comun al îndeplinirii acestor cerințe raportat la procedura de analiză de similitudini instituită prin HG 134 din 02 martie 2016 prin care s-au adus modificări Codului studiilor universitare de doctorat (aprobat prin HG 681/2011) în ceea ce privește susținerea publică a tezelor de doctorat. În aplicarea acestor prevederi Ordinul MEC nr. 3485 din 2016 indică lista programelor recunoscute și software-urile ce pot fi utilizate de instituțiile de învățământ superior și Academia Română pentru stabilirea gradului de similitudine. La acest moment Ordinul MEC nr. 3485 din 2016 este abrogat prin Ordinul MEC 5229 din 17 august 2020 urmare a faptului că procedura de verificare a similitudinilor s-a extins și la tezele de abilitare. Prin anexele 1 și 2 ale Ordinului 5229/2020 sunt detaliate prevederile din HG 681/2011 privind procedurile aferente susținerii publice ale tezelor de abilitare, respectiv a celor de doctorat, inclusiv procedura de analiză a gradului de similitudine cu preluarea aspectelor tehnice din ordinul MEC nr. 3485 din 2016.

2. Impactul principiului autonomiei universitare

Principiul autonomiei universitare a fost luat în considerare în emiterea ordinului, sens în care fiecare instituție de învățământ superior:

- elaborează în mod independent strategia de prevenire și combatere a fenomenului de plagiat
- înființează structura administrativă (serviciu/birou), adaptată la dimensiunea activității și specificului fiecărei universități,
- realizează planificarea verificărilor tezelor de doctorat.

Structura administrative astfel înființată se justifică, din punct de vedere al organigramei instituționale, a fi subordonată:

- a) la nivelul IOSUD, prin interpretarea prevederilor art. 1 alin (4) care arată că atribuțiile structurii se corelează cu activitatea Secretariatului instituțiilor organizatoare de studii universitare de doctorat sau
- b) direct Rectorului, prin interpretarea prevederilor art. 2 alin. (2) care arată că ulterior finalizării verificărilor se întocmește un raport detaliat care va fi transmis Ministerului Educației.

Pornind de la diferențele constatate în viziunea instituțiilor de învățământ superior în ceea ce privește locul și rolul comisiilor de etică universitară sunt de așteptat abordări diferite ale implicării acestor comisii în elaborarea și implementarea strategiei proprii de prevenire și combatere a fenomenului de plagiat.

3. Discuții privind organizarea structurii administrative și atribuțiile personalului aferent

Deoarece ordinul nu prevede ce se întâmplă cu această structură după finalizarea procedurii de verificare a tezelor elaborate în perioada ianuarie 1990 – iunie 2016, se naște întrebarea dacă această structură este una permanentă sau temporară. Pentru a răspunde acestei întrebări este necesară o analiză combinată între prevederile actului administrativ-normativ și prevederile legale aplicabile procedurilor aferente.

3.1. Structură permanentă sau temporară?

Funcție de viziunea instituțională, această structură administrativă poate fi deservită, din punct de vedere al resursei umane de:

a) personalul existent în cadrul școlilor doctorale sau la nivelul instituției, situație în care se impune modificarea (doar cu acordul părților, n.n.) fișelor de post, în sensul introducerii activităților de digitizare și de formare de formatori.

b) personal nou angajat, exclusiv cu atribuții de digitizare și de formare de formatori, caz în care se naște dilema privind durata determinată vs. nedeterminată a postului/angajării.

3.2. Posibile distincții între atribuții temporare și permanente

Se poate face o distincție, din punct de vedere al atribuțiilor personalului, între atribuții cu caracter temporar și atribuții cu caracter permanent.

În mod evident, în categoria **atribuțiilor cu caracter temporar** se încadrează digitizarea tezelor de doctorat și verificarea acestora în programele de similitudini. Durata acestei atribuții variază funcție de numărul tezelor de doctorat pentru care instituțiile de învățământ superior au eliberat diplome de doctor în perioada ianuarie 1990 – iunie 2016.

Ordinul prevede ca personalul din aceste structuri administrative să asigure și formarea de formatori în etică și integritate. Se nasc următoarele întrebări legitime:

1. Cine poate ocupa un astfel de post? Răspunsul se găsește în Ordinul MM/INS 138/1949 din 1995, cu modificările ulterioare, în care se identifică cele două coduri ocupaționale: 242401 – Formator și 242402 – Formator de formator. Prin urmare aceste competențe profesionale trebuie cerute și dovedite la angajarea pe post.

2. Cum se pot obține astfel de competențe? Competența profesională de formator de formator se poate obține (i) fie prin promovarea de studii superioare care

au această finalitate conform RNCIS, situație în care doar patru universități au astfel de programe de studii acreditate, (ii) fie prin promovarea unor cursuri de formare profesională a adulților organizate de societăți autorizate în acest scop.

3. Cui se adresează formarea de formatori în etică și integritate? Pentru că ordinul nu arată care sunt persoanele care vor beneficia de aceste cursuri se poate deduce că viitorul formator în etică și integritate poate fi studentul doctorand (având în vedere poziția structurii administrative) dar la fel de bine și cadrele didactice din universitate care au în fișa postului cursurile de etică și integritate. În oricare dintre cele două situații, instituția de învățământ superior trebui să acrediteze/autorizeze organizarea cursurilor.

4. Impactul procedurii de verificare a similitudinii tezei de doctorat

Conform principiilor de drept prevederilor Ordinului MEC nr. 5.255 din 2016 nu pot avea efecte decât pentru viitor, atât în ceea ce privește organizarea structurii administrative, cât și în ceea ce privește activitățile de digitizare și verificare a tezelor de doctorat.

Se pune problema însă, care sunt prevederile care vor fi luate în considerare în evaluarea similitudinii și a procentului aplicat pentru eventuala identificare a unei abateri de la etica și deontologia universitară. Un răspuns logic, juridic, ar fi că similitudinea trebuie comparată pentru fiecare lucrare în parte doar până la momentul realizării tezei, ținând cont de specificitatea domeniului științific de doctorat. Problema procentului este mai spinoasă. Neintroducerea unor praguri ale procentului de similitudine anterior anului 2016, lasă la latitudinea fiecărei instituții de învățământ superior, în baza autonomiei universitare, adoptarea unor criterii de încadrare în respectarea eticii, calității și deontologiei universitare a tezelor de doctorat verificate. În cazurile tezelor de doctorat care nu îndeplinesc criteriile stabilite instituțional: (i) se evidențiază distinct în raportul instituțional care se transmite la ministerul de resort, (ii) se demarează procedura de cercetare în fața comisiilor de etică universitară, ministerul fiind informat în acest sens și (iii) pot fi verificate independent de CNATDCU.

5. Scurte concluzii

Conform dispozițiilor Legii educației naționale nr. 1/2011, etica academică și asigurarea calității în învățământul superior, parte a răspunderii publice a oricărei instituții de învățământ, sunt totodată elemente ale asumării misiunii generale și răspunderii publice a ministerului de resort.

Ordinul MEC nr. 5.255 din 2016 deși asigură instrumente unitare (strategia de prevenire și combatere a fenomenului de plagiat și structura administrativă cu atribuții privind digitizarea și verificarea tuturor tezelor de doctorat), aplicarea

efectivă a acestuia în contextul autonomiei universitare va genera, în mod previzibil, abordări și soluții diferite care, având efecte în principal în plan individual, pot genera la rândul lor soluții neunitare în practica instanțelor de judecată.

Deoarece până la data prezentei analize (decembrie 2021) pe textul ordinului obligațiile instituțiilor de învățământ superior erau doar de a adopta Strategia de prevenire și combatere a fenomenului de plagiat și de a înființa structura administrativă, ne rezervăm dreptul a reveni cu o analiză asupra implementării și efectelor sale într-un articol viitor.

INDICE AUTORI**DEDIU Dan - 50**

Prof.univ.dr.dr.h.c.; Composer; PhD supervisor; Rector of National University of Music Bucharest in the period 2008-2016, Coordinator of the Instrumental and Multimedia Music Section of UCMR

DRĂGHICI Camelia - 20

Professor, PhD, Chemistry, Faculty Product Design, Mechatronics and Environment, Transilvania University of Braș ov, Romania

DRĂGHICI Teodora - 31

Associate Professor, PhD., Faculty of Economic and Administrative Sciences “Nicolae Bălcesu” Land Forces Academy, Sibiu, Romania

GHEORGHE Adriana Carmen - 25

Associate Professor, PhD., Faculty of Law Transilvania University of Braș ov, Braș ov, Romania;

ILIE Oana Antonia - 31

Assist. univ, PhD., Faculty of Economic and Administrative Sciences “Nicolae Bălcesu” Land Forces Academy, Sibiu, Romania

KOUKOURAKIS Manolis - 13

PhD, Director University of Crete Library, Greece

MANEA Laura - 61

Lecturer, PhD., Faculty of Law Transilvania University of Braș ov; Braș ov, Romania; Legal Department of Transilvania University of Braș ov, Romania

PERNIU Dana - 20

Professor, PhD in Educational sciences, Faculty Product Design, Mechatronics and Environment, Transilvania University of Braș ov, Romania

REPANOVICI Angela - 13

Professor, PhD Eng, PhD Marketing, Faculty Product Design, Mechatronics and Environment, Transilvania University of Braș ov, Romania

SALCĂ ROTARU Cristina Mihaela – 20, 61

Lecturer, PhD., Faculty of Law Transilvania University of Braș ov; Braș ov; Romania; President of the Commission of Ethics and University Deontology of Transilvania University of Braș ov;

VELTER VICTOR - 6

PhD., Scientometrics Expert at Executive Unit for Funding Higher Education, Research, Development and Innovation (UEFISCDI) Bucharest, Romania